

**Delimo znanje,
rešujemo življenja**

**Delimo znanje,
rešujemo življenja**

O EuNAT

Evropska mreža svetovalnih skupin (EuNAT) je mreža izkušenih svetovalnih skupin organov pregona iz vseh delov Evrope, ki zagotavljajo mehanizme za vzpostavitev takojšnjega mednarodnega sodelovanja pri odzivu na nevarnosti, kot so ugrabitev, zadrževanje talcev ali izsiljevanje, v katerih so ogrožena človeška življenja.

Mreža je temelj za izmenjavo najboljših praks na tem specifičnem področju v celotni Evropski uniji in znotraj njenih posameznih držav članic ter ob upoštevanju zakonskih omejitev vsake posamezne članice.

EuNAT: Delimo znanje in rešujemo življenja

Mrežo podpira Europol, financira EU in priznava Interpol.

Več informacij o Evropski uniji poiščite na svetovnem spletu (<http://europa.eu>).

Kataloška številka je navedena na koncu publikacije.

Urad za publikacije Evropske unije, 2012

Natisnjeno v Belgiji

Printed on process chlorine-free recycled paper (pcf) www.fsc.org

FSC® C021878

VSEBINA

Uvodna beseda	5
Preventiva	6
Bodite pozorni na varnost	7
Od vas je odvisno – ne postanite žrtev	8
Previdnost	9
Ne izpostavljajte se	10
Varujte osebne podatke	11
Izogibajte se rutini	13
Varnost doma	14
Obiski	15
Otroci	16
Vozila in parkiranje	17
Gotovina in kartice	18
Potujte varno	19
Organizacije in podjetja	20
Bodite pripravljeni	21
Kako se pravilno odzvati	22
Ugrabitev ali zajetje talcev	23
Za kaj gre?	24
Zajetje	25
Kako se sporazumevati z ugrabitelji	26
Pogajanja	27
Ohranjanje fizične in psihične pripravljenosti	28
Če je zajeta skupina	29
Naloga, ki jo imate kot priča	30
Izpustitev, osvoboditev ali pobeg	31
Na svobodi	32
Izsiljevanje	33
Če postanete žrtev izsiljevanja	34
Ko izsiljevalec z vami vzpostavi stik	35
Seznami	36
Osebni profil	37
Če sumite, da boste žrtev ugrabitve	38
Informacije, ki jih lahko pripravite vnaprej	39
Pogovor z ugrabitelji in ugrabljenimi osebami	40
Zapiski o kontaktih – predloga	41
Žepni listič	42

UVODNA BESEDA

Zaradi zasebnih in/ali poklicnih okoliščin lahko obstaja večja verjetnost, da se vi ali vaša družina znajde v vlogi žrtve hudega kaznivega dejanja, in sicer ugrabitve, izsiljevanja, ali da vas zajamejo kot talca.

Izkušnje kažejo, da zločinci taka kazniva dejanja skrbno načrtujejo. Vaše vsakodnevne navade lahko izkoristijo kot priložnost za napad.

Če se tega zavedate, lahko sami poiščete šibke točke v svoji vsakodnevni rutini in si začnete prizadevati za zmanjšanje verjetnosti, da bi postali žrtev. Podobno velja za spontana kazniva dejanja, kot je kraja.

S to brošuro vam želimo svetovati, kako lahko sami zmanjšate morebitna (predvidljiva) tveganja ter poskrbite za večjo varnost. Uporabljajte jo ob upoštevanju veljavnega nacionalnega in gospodarskega prava ter politike in postopkov.

Vsebina in nasveti v brošuri bodo morda samo potrdili vaše znanje ali vam ponudili nove ideje, o katerih še niste razmišljali. V njej boste našli tudi priporočila, kako se odzvati v kritičnih situacijah, kakršna je na primer ugrabitev.

PREVENTIVA

BODITE POZORNI NA VARNOST

Če ste pri svojem ravnanju pozorni na varnost, lahko že sami zmanjšate verjetnost, da bi postali žrtev kaznivega dejanja.

To pomeni:

- da ste ozaveščeni o varnosti;
- da se zavedate ranljivih točk;
- da ste pozorni in dobro opazujete.

Osebam, ki vas vsakodnevno obkrožajo – družinskim članom, sodelavcem, sosedom in vsem, ki pazijo na vaše otroke –, bi se morali redno javljati.

Izogibajte se nevarnim krajem. To upoštevajte zlasti takrat, ko ste v tujini.

Seznanite se s trenutnim dogajanjem na določenem območju.

Zavedajte se, da se lahko stopnja varnosti v trenutku spremeni.

Če opazite kaj sumljivega, to nemudoma sporočite osebi, zadolženi za varnost, ali policiji.

Če res morate oditi na območje, kjer je stopnja nevarnosti visoka, se prej posvetujte s pristojnimi službami, na primer z varnostno službo podjetja ali zunanjim ministrstvom.

OD VAS JE ODVISNO – NE POSTANITE ŽRTEV

Ko izberete varnostne ukrepe, jih redno izvajajte in sporočite vsem bližnjim. Naj postanejo vaše zlate navade.

Trudite se:

- da niste lahka žrtev;
- da zločincem ne dajete priložnosti za kaznivo dejanje,
- da se odzivate pravilno in primerno.

Preden odidete v tujino, se pozanimajte o varnostnem stanju v državi, v katero odhajate, ter o tamkajšnjih posebnostih in kulturnih navadah.

Uporabite vse razpoložljive vire informacij in jih spremljajte glede novih informacij o kakršnih koli spremembah varnostnega stanja.

Ne pozabite na varnost, tudi kadar ste osredotočeni na druge zadeve.

Bodite dovetni za nove informacije in nasvete, ki vam bodo pomagali pri sprejemanju pravih odločitev.

Tudi če že imate izkušnje z neko državo, to še ni zagotovilo, da boste varni!

PREVIDNOST

Zločinci izkoriščajo priložnosti in ranljivost. Pozorno opazujte okolico, predvsem v bližini svojega prebivališča, delovnega mesta in avtomobila, saj se vam bodo najverjetneje približali prav tam.

Bodite previdni predvsem pri nepričakovanih obiskih na domu.

Pazite, komu zaupate. Zavedajte se, da imajo lahko neznanci in bežni znanci tudi drugačne namene.

Bodite previdni ob nepričakovanih dogodkih in okoliščinah, kot so navidezni nujni primeri, pripetljaji v prometu ali zapore na cestah, ter bodite pozorni na osebe, ki se vam približajo, da bi vam ponudile pomoč. Lahko gre za prevaro ali past.

Ko se vrnete domov ali v vozilo, najprej preverite, ali je vse na svojem mestu oziroma ali so kje opazni morebitni znaki vloma (na primer poškodovana okna ali vrata oziroma blokirana ključavnica). Preverite tudi, ali je kar koli nenavadno.

Pazite, da vam ne sledijo osebe ali vozila. Če posumite, da vas kdo zasleduje, se odpeljite do najbližje policijske postaje ali kraja, kjer se počutite varno.

NE IZPOSTAVLJAJTE SE

Poskrbite, da ne boste lahka tarča. Ne nosite vpadljivih oblačil in ne razkazujte nakita (niti ponarejenega), ne vozite dragih vozil, ne nosite dragih torbic, kovčkov itd.

Ni pomembno, kako vi razumete bogastvo, ampak kaj lokalno prebivalstvo razume kot znak bogastva.

Zavedajte se, da lahko izstopate že zaradi svoje narodnosti. Vedno spoštujete norme in običaje ter svoj videz in vedenje prilagodite državi, v kateri bivate.

Hodite samozavestno in odločno. Ne kažite navzven, da ste se morda izgubili. Ne vzbujajte pozornosti z gledanjem zemljevida ali branjem turističnega vodnika. Sami presodite, koga boste vprašali za pot.

Vaše ime in priimek ter delovno mesto naj ne bodo razvidni na prtljagi, vozilu, tablici na vhodnih vratih ali drugih oznakah. Raje uporabljajte ime podjetja, svoje ime pa navajajte le na uradnih računih, kadar npr. rezervirate restavracijo ali uporabljate bančno kartico.

VARUJTE OSEBNE PODATKE

Zločincem preprečite, da bi o vas izvedeli kar koli takega, zaradi česar bi lahko postali tarča. Če jim uspe slišati vaš pogovor v javnosti ali po telefonu, lahko veliko izvedo o vas.

Svoje dokumente in urnike načrtovanih dejavnosti hranite na varnem mestu. Tudi dokumente ali račune, ki jih zavržete, lahko kdo uporabi za pridobitev informacij, zato jih uničite.

Informacije o vaših sestankih in izostankih naj ne bodo dostopne neznancem; tudi družinski člani in preostali zaposleni naj jih ne razkrivajo, prav tako pa naj ne bodo razvidne iz samodejnega obvestila elektronske pošte o vaši odsotnosti.

Če večkrat ali nenavadno poizvedujejo o vas, to sporočite osebi, ki je v organizaciji zadolžena za varnost, ali lokalnim varnostnim organom.

Razmislite, ali je res nujno, da sta vaš naslov in telefonska številka objavljena v telefonskem imeniku, na svetovnem spletu, v internem imeniku vašega podjetja, članskih imenikih itd. Pri poslovni korespondenci in različnih registracijah navajajte naslov podjetja itd.

© Bundeskriminalamt

Bodite previdni, kadar na svetovnem spletu, denimo na družbenih omrežjih, objavljate osebne podatke, ki jih zločinci lahko zlorabijo.

Računalnik in pomembne datoteke zavarujte pred nepooblaščenim dostopom. Uporabljajte varna gesla in jih redno spreminjajte. Redno delajte varnostne kopije podatkov.

Glede na stopnjo nevarnosti v okolici razmislite, ali bi bilo bolje s telefona, računalnika, pa tudi iz dokumentov in potnega lista odstraniti:

- podatke o delodajalcu (na primer na fotografijah v vseh dokumentih nosite nevtralna oblačila);
- vse občutljive podatke (predvsem nekodirane), ki bi bili v napačnih rokah lahko zlorabljeni, na primer finančne podatke ali poslovne skrivnosti;
- nepotrebne kontaktne podatke (pomembne raje skrijte in razmislite, ali res morate imeti pri sebi poslovne vizitke);
- podatke, v katere države ste že potovali (vizumi, vstopni žigi) – po potrebi zaprosite za nov potni list.

IZOGIBAJTE SE RUTINI

Predvidljivo vedenje zločincem močno olajša vohunjenje in načrtovanje.

- Od doma odhajajte in se nato vračajte ob različnih urah.
- Vozite se po različnih poteh in izbirajte stranpoti.
- Uporabljajte različna vozila in parkirajte na različnih mestih.
- Obiskujte različne lokale, klube in restavracije, in sicer ob različnih urah.
- Prostočasne dejavnosti, kot sta šport in druženje s prijatelji, načrtujte ob različnih urah in na različnih lokacijah.

Najranljivejši ste na poti do/od vozila in prebivališča. Tveganje lahko sami zmanjšate tako, da se gibate odločno in ste pozorni na okolico. Ko se približate domu ali vozilu, imejte ključ že pripravljen. Svoj prihod najavite in se tako izognite nepotrebnemu zadrževanju pred vhodom.

Med svojo odsotnostjo ustvarite vtis, da stanovanje ni prazno. Z osebami, ki jim zaupate, se dogovorite, da vam na primer občasno prižgejo luči ali spustijo rolete, iz nabiralnika pa naj sproti pobirajo časopise in reklame.

VARNOST DOMA

Svoj dom zavarujte pred nepooblaščenim vstopom. Ko se selite ali če izgubite ključe, morate zamenjati ključavnico. Ključa ne puščajte zunaj. Če se pokvari luč pri vhodnih vratih, jo čim prej zamenjajte. Dostop do vhodnih vrat boste najbolje nadzorovali z avdio-ali videointerkomom, varnostno verižico za vhodna vrata in kukalom.

Razmislite o namestitvi hišnega alarma. Poiščite zanesljivo – in če je le mogoče – pooblaščen podjetje za varnostne sisteme in se pozanimajte, kaj lahko pričakujete ob sprožitvi alarma. Če imate doma psa, lahko tudi ta odganja nepovabljenе goste.

Razmislite, v katero sobo bi se bilo najvarneje zapreti, če bi v stanovanje vdrlı neznanı. V tej sobi zagotovite tudi komunikacijsko opremo, s katero boste lahko poklicali pomoč. Poiščite nasvet, kako dodatno izboljšati varnost izbrane sobe.

Zaposlite le zanesljive osebe z dobrimi referencami. Z njimi vzpostavite in ohranjajte dobre odnose, osebja pa ne menjajte prepogosto. Zavedajte se nenehne možnosti, da se vaši zaposleni znajdejo v okoliščinah, v katerih bodo prisiljeni sodelovati z zločinci.

© Alexey Stiop – Fotolia

OBISKI

Ob obisku neznancev bodite previdni, zlasti če ti potrebujejo vašo pomoč ali vas želijo prepričati, da gre za nekakšen nujni primer. Lahko je past.

- Z osebami, ki vas obiščejo, komunicirajte po interkomu in za vrati, varno priprtimi z varnostno verižico. Neznanci naj vam pokažejo osebni dokument, in če je mogoče, pokličite podjetje ali institucijo, ki naj bi jo zastopali.
- Preden sprejmete dostavljeno pošiljko, preverite kurirjeve reference.
- Ko obiskovalcu odprete vrata, se prepričajte, da ne more vstopiti brez vašega dovoljenja.
- Ko obiskovalci odidejo, se prepričajte, ali so zares zapustili vaše domovanje.

OTROCI

Otroci so že nasploh zaupljivi in nesumničavi. Redno jim dajajte nasvete, ki jih podkrepite z uporabnimi primeri iz vsakdanjega življenja.

Otroci:

- naj se ne pogovarjajo z neznanci in naj ne razkrivajo informacij o družini (varovanje informacij);
- naj bodo med igro na prostem, med vsakodnevnimi dejavnostmi in na poti v šolo ali k prijateljem pod nadzorom;
- naj upoštevajo navodila oseb, ki jih pooblastijo starši ali skrbniki;
- naj nikoli nikamor ne gredo z neznancem;
- naj staršem, skrbnikom, policistom ali drugim zanesljivim osebam takoj povedo o sumljivih ali nevarnih dogodkih.

Ves čas morate vedeti, kje so. Njihove učitelje ali vzgojitelje redno obveščajte o tem, kdo lahko pride ponje.

Spoznajte otrokove prijatelje in njihove starše. Osebam, ki ste jim zaupali varstvo svojih otrok, omogočite, da lahko kadar koli vzpostavijo stik z vami. Tudi vi si zagotovite možnost, da so vam vedno dosegljivi. Redno preverjajte, kako vaši otroci uporabljajo družbene medije in katere informacije o zasebnem življenju razkrivajo na njih.

© Marzanna Syncerz - Fotolia

VOZILA IN PARKIRANJE

Za parkiranje izbirajte dobro osvetljena, neizpostavljena in varovana parkirišča. Ne ustavljajte se ob vozilih, v katerih so neznanci ali vozilih, v katera se ne vidi (na primer dostavni kombiji).

Če se ob vašem vozilu zadržujejo sumljive osebe ali vam izvoz s parkirišča preprečuje ovira, na primer zaparkirano vozilo, se ne približujte.

Če je mogoče, daljinsko odklepanje avtomobila nastavite tako, da se odpirajo samo voznikova vrata. Med vožnjo zaklenite vrata in zaprite okna. Pomembnih ali dragih stvari ne puščajte na vidnem mestu.

Vozilo ustavite samo, kadar nimate druge možnosti – izogibajte se prometnim konicam. Ohranite primerno varnostno razdaljo med svojim vozilom in vozilom pred seboj, saj boste v nujnem primeru lažje pobegnili. Razmislite o obisku tečaja varne vožnje.

Rezervoar z gorivom naj bo vedno poln vsaj do polovice. S seboj imejte vodo, hrano in odeje, da se vam ne bo treba ustavljati na nevarnih krajih.

Svoje vozilo dobro spoznajte in opremite s primernimi varnostnimi dodatki, kot so pnevmatike, ki jih ni mogoče predreti, varnostna folija na oknih avtomobila ali oklep. Avtomobil peljite na popravilo v zanesljivo servisno delavnico.

Avtomobilski ključi naj bodo ločeni od ključev stanovanja oziroma pisarne. Če vam vozilo ukradejo, vlomilci ne bodo mogli vstopiti še v vaše stanovanje.

© M. Jenkins – Fotolia

GOTOVINA IN KARTICE

Pri sebi imejte samo tisto, kar nujno potrebujete. Denar in druge pomembne stvari imejte tik ob telesu; če je le mogoče, jih hranite na neizpostavljenem mestu (na primer pod oblačili). Medtem ko plačujete (na primer v restavraciji), imejte bančno kartico vedno na očeh.

Nekaj gotovine hranite na lahko dostopnem mestu, ločeno od drugih vrednih stvari. Tako boste manjše zneske lahko plačevali, ne da bi razkrili, kje nosite preostali denar in stvari.

Če vas oropajo, lahko roparjem izročite prav gotovino, ki jo imate pri roki. Na bankomate hodite na poseljenih mestih, denar pa dvigujte podnevi ali na dobro osvetljenih mestih. Če je le mogoče, na bankomat ne hodite sami.

Ko se približujete bankomatu, imejte kartico že v rokah in v mislih ponovite PIN-številko. Ko dvignete gotovino, jo pospravite in takoj odidite.

© Yuri Arcurs – Fotolia

POTUJTE VARNO

Za priprave na potovanje si vzemite dovolj časa in poiščite informacije o destinaciji. Pridobite tudi prosto dostopne informacije na spletnih straneh zunanjih ministrstev, kjer so objavljeni najnovejši potovalni nasveti in informacije o varnostnih razmerah v državah. Lahko tudi pokličete veleposlaništvo in ga obvestite o načrtovanem bivanju.

Če je varnostno stanje negotovo, se ne obotavljajte in spremenite potovalne načrte oziroma odpovejte potovanje.

Na etiketah na prtljagi ne navajajte podatkov o svoji poti ali razlogov za potovanje. Z voznikom, ki vas bo pričakal, se vnaprej dogovorite za skrivno geslo. Tako se boste lahko prepričali, da ste s pravo osebo. Če vas bo voznik na destinaciji pričakal z napisom, se dogovorite, da ta vsebuje čim manj podatkov.

Pred odhodom se pozanimajte, kdo so zanesljivi partnerji (hoteli, prevozi, potovalne agencije). Na cilj poskušajte priti podnevi. Uporabljajte samo taksije z licenco in vnaprej povprašajte po registrski številki.

Izbirajte hotelske sobe, ki so v drugem nadstropju ali višje in iz katerih je mogoče preprosto pobegniti. Vredne stvari in dokumente morda raje pustite v hotelskem sefu. Poskrbite, da v vašo sobo nihče ne more vstopiti, ne da bi opazili – pomagajte si s pripomočki, kot je varnostna verižica na vratih, ali s seboj prinesite zatič, ki onemogoča odpiranje vrat z zunanje strani.

© Shutterstock

ORGANIZACIJE IN PODJETJA

Organizacije in podjetja, katerih zaposleni morajo pogosto potovati v tujino, so dolžni poskrbeti za varnost svojih zaposlenih. Nevarnost lahko zmanjšajo s primernimi izobraževanji, svetovanji, pravili ravnanja in logističnimi pripravami.

Varnostne ukrepe morajo redno preverjati in po potrebi dopolnjevati.

Med varnostne ukrepe spadajo:

- pregledi oseb in vozil na vstopnih in izstopnih točkah;
- fizično varovanje, na primer spremstvo obiskovalcev in pošiljk;
- varnostne vaje za zaposlene;
- podjetje oz. organizacija vzpostavi centralno spremljanje potovanj ali napotitev svojih zaposlenih, skrbi za ohranjanje njihovega dobrega počutja ter vzdržuje enotno kontaktno točko in skrbi za redno obveščanje;
- spodbujanje zaposlenih, da izpolnijo svoj osebni profil (glej naslov Sezname na strani 40).

Zaposleni naj bodo seznanjeni s tem, kdo v podjetju oziroma organizaciji je zadolžen za varnost. Vsi zaposleni bi morali biti seznanjeni z vnaprej jasno določenimi postopki ravnanja pri varnostnih nezgodah.

BODITE PRIPRAVLJENI

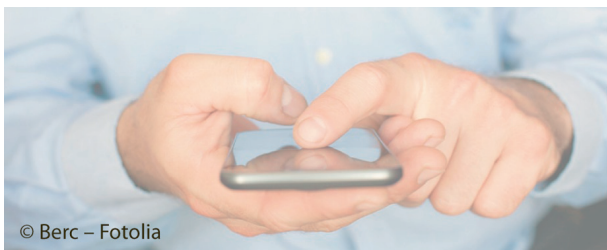
Če živite v nevarnem okolju ali okolju z visoko stopnjo varnostnega tveganja, bi se morali v družini redno pogovarjati o tem, kako se odzvati na sumljive ali nevarne dogodke. Če namreč pride do njih, boste bolje pripravljeni.

Vedno koga obvestite o tem, kam greste in kdaj se nameravate vrniti. Ta oseba naj ve tudi, koga obvestiti, če se ne vrnete pravočasno (na primer družino, varnostnega agenta, varnostne agencije).

Baterija vašega telefona naj bo dovolj napolnjena, da lahko kadar koli in kjer koli pokličete na pomoč. Pomembne kontaktne podatke in kopije dokumentov hranite tako, da jih lahko v nujnem primeru hitro najdete (na primer pri osebi, ki ji zaupate, ali na svetovnem spletu, zavarovane z geslom).

Poleg tega upoštevajte še naslednje nasvete:

- dobro si zapomnite izvoze, poti za pobeg in varna mesta na poteh, kjer se vsakodnevno vozite;
- zapomnite si številko policije, gasilcev, nujne zdravstvene pomoči za klice v sili in pomembne kontaktne številke;
- na pamet si zapomnite številko 24-urne telefonske linije in naslov najbližjega veleposlaništva;
- pripravite profil z osebnimi podatki (glejte predloge pod naslovom Sezname), ki ga hranite skupaj s pomembnimi kontaktnimi številkami;
- zabeležite si številke za blokiranje bančnih kartic.

© Berc – Fotolia

KAKO SE PRAVILNO ODZVATI

Zaupajte svoji intuiciji. Če se zgodi kar koli sumljivega, storite naslednje:

- ne ustavljajte se, ampak raje nadaljujte pot;
- pozorno in nevpadljivo opazujte okolico;
- na kratko si zapišite podatke (na primer registrsko številko vozila) in jih posredujte naprej (sosedom, varnostnim agentom, lokalni policiji, veleposlaništvu);
- pripravite se na hiter izvoz;
- odpeljite se na varno lokacijo (na primer kraj, kjer je veliko ljudi, do velikega hotela, mednarodne banke ali policijske postaje);
- pokličite na pomoč (na primer varnostno osebje, policijo), da preverijo/preiščejo zadevo.

Poskrbite za lastno varnost – ne preiskujte in ne ukrepajte sami. Poiščite pomoč!

Če ste žrtev ropa, se ne upirajte. Denar in vredni predmeti pridejo in gredo, življenje in zdravje pa sta neprecenljiva.

Policijo in veleposlaništvo obveščajte o varnostnih incidentih.

UGRABITEV ALI
ZAJETJE TALCEV

ZA KAJ GRE?

Poznamo kratkotrajne hitre ugrabitve, katerih žrtve so na primer prisiljene, da z bankomata dvignejo denar, pa tudi ugrabitve, ki lahko trajajo več mesecev.

Zajetje talcev je po navadi kratkotrajno, zanj pa je značilno, da med zajetjem ugrabitelji s svojimi zahtevami izsiljujejo varnostne organe.

Nasveti, kako ravnati ob ugrabitvi in zajetju talcev, veljajo tudi, ko ste žrtev drugih nasilnih posameznikov (na primer roparjev).

Če ste vnaprej pripravljeni na vse, kar se vam lahko zgodi, se lahko stanje za vas konča z najboljšim možnim izidom.

Predlogi, zapisani v nadaljnjem besedilu, so oblikovani na podlagi izkušenj posameznikov, ki so bili dejansko žrtve ugrabitev.

Glavni namen vseh nasvetov je, da ugrabitelji vse talce izpustijo nepoškodovane.

© Atikinka2 – Fotolia

ZAJETJE

Pri ugrabitvah je stopnja nevarnosti najvišja na začetku dejanja, saj so takrat ugrabitelji izrazito napeti in previdni. Če se jim upirate, se lahko odzovejo nepredvidljivo in nasilno.

Če niste popolnoma prepričani, da bi lahko hitro in uspešno pobegnili na varno, je bolje, da za nekaj časa sprejmete stanje.

Čim hitreje poskusite obvladati šok, strah in pretresenost, pri tem pa:

- ostanite mirni;
- upoštevajte navodila ugrabiteljev in bodite pasivni;
- ne delajte nenadnih gibov – najprej vprašajte za dovoljenje (tudi če si želite le odpeti varnostni pas ali dvigniti otroka);
- ne prepirajte se;
- ugrabiteljem ne glejte naravnost v oči.

V tem trenutku je vaš cilj preživeti!

KAKO SE SPORAZUMEVATI Z UGRABITELJI

Sodelujte, a bodite zadržani. Če vas ogovorijo, odgovorite odkrito, vendar nevtrarno. Ne postavljajte trditev, za katere se lahko izkaže, da ne držijo. Vprašajte se, kaj se da o vas izvedeti iz prosto dostopnih virov, na primer družbenih omrežij.

V tem trenutku je vaš namen pomiriti nastalo stanje. Dlje traja ugrabitev, manjša je nevarnost, da vas poškodujejo ali usmrtiljo.

Z ugrabitelji poskusite vzpostaviti osebni odnos, vendar ne prestopite meje. Primerne teme za pogovor so družina (pokažite jim na primer fotografijo svoje družine), šport ali hobiji.

Ostanite politično nevtrarni. Izogibajte se spornim temam, kot sta vera ali politika. Raje se opredelite za zmerno vernega kot za ateista, nad čemer bi se ugrabitelji lahko zgražali.

Ne obsojajte in ne bodite sovražni ali predrzni.

Poskusite ohraniti dostojanstvo in samospoštovanje. Ugrabiteljem pokažite, da ste povprečen družinski človek, ki ima svoje skrbi in težave.

POGAJANJA

Z ugrabitelji se ne pogajajte – to ni vaša naloga. Ugrabitelji bodo svoje zahteve sporočili drugim. Lahko se zgodi, da obljub, ki jih daste, pozneje ne boste mogli uresničiti.

Ugrabitelje spodbudite, da že na začetku vzpostavijo stik z vašo družino ali organizacijo/podjetjem in imajo nato redne stike. Če lahko, jih prosite, da vam dovolijo govoriti z družinskimi člani ali drugimi osebami.

Če vam ugrabitelji dovolijo opraviti telefonski klic, sledite njihovim navodilom, tudi če od vas zahtevajo, da med pogovorom lažete.

Če vas ugrabitelji želijo fotografirati ali posneti oziroma vam zastaviti osebna vprašanja, ne imejte slabe vesti zaradi sodelovanja z njimi; to lahko pomaga k napredovanju pogajanj.

Zavedajte se, da vam ugrabitelji morda tudi lažejo, da bi vas zbegali, si vas podredili ali vam vzeli pogum.

© Konstantin Shevtsov – Fotolia

OHRANJANJE FIZIČNE IN PSIHIČNE PRIPRAVLJENOSTI

Ugrabitev lahko traja več dni ali tednov. Posamezniki, ki so že bili ugrabljeni, navajajo, da so se najtežje spoprijeli s pomanjkanjem samostojnosti, nedejavnostjo in enoličnostjo dogajanja.

Redno jejte, pijte in spite. Vsak trenutek izkoristite za krepitev telesa in duha. Ostanite v dobri fizični pripravljenosti, da boste pripravljeni na izpustitev.

Če potrebujete zdravstveno pomoč, to čim prej povejte ugrabiteljem.

Ustvarite si dnevno rutino in se ponudite za pomoč pri opravilih, kot sta kuhanje in pospravljanje.

Ustvarite si dnevno rutino in se ponudite za pomoč pri opravilih, kot sta kuhanje in pospravljanje.

Poskusite se miselno zamotiti, pišite dnevnik, poskusite si zapomniti čim več podrobnosti o lokaciji ujetništva, o tem, kako so ugrabitelji organizirani, in drugo. Prosite za papir in pisalo, knjige ali radio. Poskusite tudi tehnike sproščanja ali delajte miselne (na primer matematične) vaje itd.

Bodite potrpežljivi. Razmišljajte pozitivno in ne obupujte. Mislite na to, da se medtem nekdo po najboljših močeh trudi za vas.

ČE JE ZAJETA SKUPINA

Vsak posameznik v zajeti skupini se spopada z izrednimi okoliščinami. Stres in osebni značaji lahko nastali položaj še dodatno poslabšajo.

Če je le mogoče, se pogovarjajte med seboj. Ne glede na stanje poskusite sodelovati ter si bodite v oporo.

Sougrabljenec povejte, da mirno, sodelovalno in nemoteče vedenje zmanjšuje nevarnost za celotno skupino.

Kdor se loči od skupine ali izstopa, lahko pomeni dodatno tveganje.

Zavedajte se, da na skupino kot celoto lahko negativno vpliva že en sam posameznik, ki prekrši pravila in s tem ogrozi solidarnost znotraj skupine.

Če ugrabitelji nameravajo izpustiti le posamezne talce, jih ne zavrnite.

© Bundeskriminalamt

NALOGA, KI JO IMATE KOT PRIČA

Ugrabitelji se nasploh bojijo, da bi jih odkrili ali jim sledili. Ne razkrivajte, da morda poznate njihovo identiteto ali skrivališče. Prav tako jim ne grozite z morebitnimi povračilnimi dejanji ali kaznimi po izpustitvi.

Informacije o tem, kje vas zadržujejo in kdo so ugrabitelji, sporočite samo, če to ni nevarno za vas.

Vaša varnost je na prvem mestu.

Zapomnite si čim več podrobnosti o:

- **ugrabiteljih/njihovih sodelavcih**
(število ugrabiteljev, orožje, imena, videz, posebni znaki, postopki, jezik/naglas);
- **vozilih/poteh**
(model vozila, registrske številke, barva, podrobnosti, kraji ob poti, zvoki, trajanje);
- **skrivališču**
(pohištvo, nadstropje/število stopnic, število in smer oken, vonjave znotraj ali zunaj stavbe, izklopi električnega toka, okolica).

Vse informacije bodo morda v prihodnosti zelo pomembne.

IZPUSTITEV, OSVOBODITEV ALI POBEG

Izpuustitev talcev je za ugrabitelje tvegano dejanje. Bodite zelo previdni, sledite navodilom in ostanite mirni.

Pri reševalni akciji pozorno sledite navodilom pripadnikov varnostnih sil, čeprav vas na začetku po pomoti ne identificirajo kot talca. Ne delajte nenadnih gibov.

Za pobeg se odločite samo, če ste popolnoma prepričani, da vam bo uspelo.

Dobro premislite o svojem načrtu za pobeg. Če vam ne uspe pobegniti, vas v ujetništvu verjetno čakajo kazen in slabše razmere.

© Bundeskriminalamt

NA SVOBODI

Ko vam uspe pobegniti, pojdite na varen kraj, na primer v velik mednarodni hotel, bolnišnico ali na letališče. Čim prej se javite veleposlaništvu, policiji, družini ali svoji organizaciji/podjetju.

Organom omogočite, da čim prej zavarujejo dokaze na vaših oblačilih in predmetih, ki ste jih imeli pri sebi.

Vaše informacije bodo organom pomagale odkriti in prijeti zločince. Ko boste na prostosti, se bo policija z vami pogovorila o vseh podrobnostih kaznivega dejanja (glejte tudi naslov Naloga, ki jo imate kot priča na strani 32).

Kljub temu da želite zadeve pojasniti ali se zahvaliti, bodite zadržani pri izjavah za javnost.

Zavedajte se, da s tem lahko ogrozite preiskavo oziroma ugrabiteljem nehote ponudite ideje za naslednjo ugrabitev.

Intervjuje z mediji uskladite s policijo in tožilstvom.

Ugrabitev je dogodek, ki spremeni vaše življenje in življenje vaše družine. Razmislite, ali morda potrebujete strokovno pomoč.

IZSILJEVANJE

ČE POSTANETE ŽRTEV IZSILJEVANJA

Izsiljevanje je lahko že eno samo pismo, v katerem zločinci grozijo, da bodo razkrili občutljive informacije o izsiljevani osebi ali da bodo ob neizpolnitvi zahtev uporabili silo, podobno kot pri ugrabitvi. Zlorabijo lahko začasno nedosegljivost osebe (na primer takrat, ko je ta na potovanju) in od njene družine izsilijo denar pod pretvezo, da so jo ugrabili.

Na začetku je treba vsako grožnjo obravnavati resno. Prva naloga je zagotoviti, da so vsi vpleteni živi in zdravi.

Nujno obvestite policijo, čeprav vam izsiljevalci grozijo glede tega.

Policija lahko izvaja prikrite ukrepe in pomaga obvladati situacijo ter preprečiti (nadaljnjo) škodo.

Poleg tega vam lahko strokovno svetuje, oceni dejansko nevarnost ter pomaga pri sprejemanju pravih odločitev.

Z dejstvom, da ste žrtev izsiljevanja, seznanite čim manj ljudi.

© Feng Yu – Fotolia

Ko izsiljevalec z vami vzpostavi stik

Če prejmete izsiljevalno pismo, se ga takoj, ko ugotovite, za kaj gre, neahajte dotikati, saj vsebuje dokaze. Če ga morate prijeti, si nadenite rokavice in ga, ne da bi ga prepognili, vstavite v večjo kuverto. Zapomnite si, kdaj in kako je prispelo in kdo ga je morda imel v rokah. Če je bilo poslano po e-pošti, ga ne pošiljajte naprej. Sporočilo lahko vsebuje viruse, zato pred prihodom pomoči uporabite posnetek zaslona ali sporočilo natisnite.

Nadaljnje ravnanje načrtujte skupaj s policijo.

Izsiljevalec/-ci vas bo/-do morda poklical/-i in osebno govoril/-i z vami, vam predvajal/-i posnetek ali pustil/-i, da govori ugrabljena oseba.

- Pozorno poslušajte.
- Zapišite si vsebino pogovora in po potrebi postavite dodatna vprašanja, da dobite čim boljše informacije.
- Poskusite dobiti več informacij.
- V tem trenutku še ne sprejmite nobenih pogojev.
- Dogovorite se za naslednji klic.

Zapišite si čas in trajanje klica, po možnosti tudi številko klicatelja in druga opažanja o naglasu, nenavadni rabi jezika ali zvokih v ozadju (glejte tudi predlogo razpredelnice pod naslovom Seznam na strani 44).

Vse nadaljnje klice snemajte s telefonsko tajnico, mobilnim telefonom, predvajalnikom MP3 ali diktafonom.

Takoj obvestite policijo!

SEZNAMI

OSEBNI PROFIL

Glede na stopnjo ogroženosti razmislite o tem, ali bi bilo smiselno zbrati podatke, ki so navedeni v nadaljevanju. Pustite jih lahko pri osebi, ki ji zaupate, da jih bo znala uporabiti, če bi postali žrtev kaznivega dejanja. Zbrane podatke hranite v zaprti kuverti, ki se lahko odpre le v izrednih primerih. Njeno vsebino dopolnite vsako leto in pred vsakim tveganim potovanjem.

V njej naj bo naslednje:

- novejša osebna fotografija in napotki, kje so novejše fotografije;
- osebni podatki: ime, priimek, datum in kraj rojstva; naslov, kopija potnega lista, telefonske številke, znanje jezikov, članstvo v klubih, elektronski naslovi, podrobnosti e-poštnega računa ter podatki za facebook, twitter in skype, številke bančnih računov, registrska številka vozila, lastništvo nepremičnin, imena hišnih ljubljencev;
- podroben fizični opis: višina, barva oči in las, brki ali brada, tetovaže, očala, slušni aparat itd.;
- podatki o morebitnih kroničnih boleznih, na primer astmi;
- kodi (IMSI in IMEI)¹ vašega mobilnega telefona, kode bančnih kartic in serijske številke drugih naprav, ki jih imate vedno pri sebi;
- kontaktne osebe: družinski člani, tesni prijatelji, sodelavci, sosedi;
- vprašanja, na katera znate odgovoriti samo vi;
- zvočni posnetek (naredite in shranite enominutni avdioposnetek družinskih članov, ki na primer berejo knjigo);
- vzorec DNK (na primer s stare zobne ščetke ali lasu s korenino), ki naj bo shranjen v papirnati kuverti.

(1) IMSI: mednarodna identiteta mobilnega naročnika; IMEI: mednarodna identiteta mobilne opreme.

ČE SUMITE, DA BOSTE ŽRTEV UGRABITVE

- **Čim prej obvestite policijo.**
Če niste prepričani, ali lahko zaupate lokalni policiji, se obrnite na:
 - najbližje veleposlaništvo;
 - policijo v svoji državi ali državi, iz katere prihaja jo talci.
- **Pripravite beležko in si zapišite podrobnosti** (glejte predlogo tabele pod naslovom Seznami na strani 44).
- **Bodite ves čas dosegljivi.**
Razmislite o uporabi drugega, ločenega telefona, s čimer bo ena telefonska linija za komunikacijo z ugrabitelji vedno prosta.
- **Zadeva naj nekaj časa ostane skrivnost.**
Obvestite samo tiste, ki jih nujno morate, in tudi njih prosite za diskretnost.
- **Snemajte vse klice ugrabiteljev ali ugrabljenih** (s telefonsko tajnico, mobilnim telefonom, predvajalnikom MP3 ali diktafonom).
- **Nadaljnje ravnanje usklajujte s pristojnimi organi.**

INFORMACIJE, KI JIH LAHKO PRIPRAVITE VNAPREJ

Vaši podatki

- Ime
- Kako je mogoče vzpostaviti stik z vami

Kaj se je zgodilo

- Na čem temelji vaš sum?

Informacije o ugrabljenih osebah

- Število pogrešanih oseb
- Osebni podatki (ime, datum rojstva, državljanstvo, prebivališče)
- Njihovo (fizično, psihično, zdravstveno) stanje
- Videz in posebni znaki (brada, očala, brazgotine)
- Kako so osebe oblečene, kaj imajo pri sebi (prtljaga, nakit, igrače itd.)
- Vozilo (znamka, model, številka registrske tablice, posebne lastnosti)

Stik z ugrabitelji ali ugrabljenimi osebami

- Ste bili v stiku z njimi? Kdaj?
- Med katerima osebama je bil vzpostavljen stik?
- Kakšna je bila vsebina pogovora (grožnje, zahteve)?
- Kdaj pričakujete naslednji stik?

Družinski člani/delodajalec

- Kdo je bil obveščen o dogodku (delodajalec, sorodniki, oblasti, mediji)?
- Ali je še nevarno za družinske člane, druge zaposlene itd.?

POGOVOR Z UGRABITELJI IN UGRABLJENIMI OSEBAMI

- **Vzemite pisalo in papir. Če imate pri sebi snemalno napravo (telefonsko tajnico, mobilni telefon, predvajalnik MP3 ali diktafon), jo vključite.**
- **Govorite počasi, resno in zbrano.**
- **Pomirite ugrabitelje in talce.**
- **Preverite, ali ste vse pravilno razumeli.**
- **Ne ugodite zahtevam (zapišite si jih in jih predajte naprej).**
- **Vprašajte, kdaj boste spet govorili.**

ZAPISKI O KONTAKTIH – PREDLOGA

Št.	datum/čas (od/do)	Kontakt s/z:	Zapiski:
		<ul style="list-style-type: none"> – ugrabljeno osebo (T); – ugrabiteljem (U); – sorodnikom (S); – mediji (M); – drugo (?). 	<ul style="list-style-type: none"> – vsebina (zahteve, grožnje, ultimati); – ali ste lahko govorili z ugrabljeno osebo (osebami); – kaj ste povedali ugrabitelju; – kdaj boste spet govorili; – identiteta klicatelja; – druga opažanja.
1			
2			
3			

ŽEPNI LISTIČ

Odrežite tukaj

Ugrabitev

- Najnevarnejša je prva ura. Vaš glavni cilj je ostati živi.
- Strah je naraven. Poskusite čim hitreje obvladati šok, strah in pretresenost.
- Ne delajte nenadnih gibov – najprej vprašajte za dovoljenje.
- Ne bodite preveč pogumni! Ne počnite ničesar, kar bi lahko negativno vplivalo na vas ali na druge zajete osebe.
- Sodelujte, a bodite zadržani. Pozorno sledite navodilom.
- Ne postavljajte trditev, za katere se lahko izkaže, da ne držijo.

Odrežite tukaj

Ugrabitev

- Najnevarnejša je prva ura. Vaš glavni cilj je ostati živi.
- Strah je naraven. Poskusite čim hitreje obvladati šok, strah in pretresenost.
- Ne delajte nenadnih gibov – najprej vprašajte za dovoljenje.
- Ne bodite preveč pogumni! Ne počnite ničesar, kar bi lahko negativno vplivalo na vas ali na druge zajete osebe.
- Sodelujte, a bodite zadržani. Pozorno sledite navodilom.
- Ne postavljajte trditev, za katere se lahko izkaže, da ne držijo.

- Z ugrabitelji poskusite vzpostaviti odnos – pokažite jim, da ste samo človek.
- Redno jejte, pijte in spite. Če potrebujete zdravila, prosite zanje že na začetku.
- Ostanite fizično in miselno dejavni. Zaposlite se in izkoristite vsako priložnost za telesno dejavnost.
- Pogajanja niso vaša naloga. Ugrabitelje spodbudite, da že na začetku vzpostavijo stik z vašo družino ali organizacijo/podjetjem.
- Vaša varnost je na prvem mestu. Pobegnite le, če ste prepričani, da vam bo uspelo.
- Ugrabitve so lahko dolgotrajne, zato morate biti zelo potrpežljivi.

- Z ugrabitelji poskusite vzpostaviti odnos – pokažite jim, da ste samo človek.
- Redno jejte, pijte in spite. Če potrebujete zdravila, prosite zanje že na začetku.
- Ostanite fizično in miselno dejavni. Zaposlite se in izkoristite vsako priložnost za telesno dejavnost.
- Pogajanja niso vaša naloga. Ugrabitelje spodbudite, da že na začetku vzpostavijo stik z vašo družino ali organizacijo/podjetjem.
- Vaša varnost je na prvem mestu. Pobegnite le, če ste prepričani, da vam bo uspelo.
- Ugrabitve so lahko dolgotrajne, zato morate biti zelo potrpežljivi.

AVTORSKE PRAVICE

Informacije v brošuri so zavarovane z avtorskimi pravicami. Natisnjena sta bila nemški izvirnik in angleški prevod, lastnika avtorskih pravic pa sta Bundeskriminalamt (nemška zvezna kriminalistična policija, BKA) in EuNAT. Tisk in razpošiljanje je omogočil Europol.

Ponovna objava celotne publikacije ali posameznih delov (vključno z logotipi BKA-ja, Europa in EuNAT-a) je mogoča le na podlagi vnaprejšnje pisne privolitve. Pogoj za pridobitev ustreznega soglasja je, da so v nadaljnjih publikacijah navedeni viri informacij/gradiva oziroma avtorji fotografij.

Prošnje pošljite na naslov:

Europol
PO Box 90850
2509 LW The Hague
Nizozemska

Informacije so podane v prepričanju, da vam lahko pri navedenih kaznivih dejanjih pomagajo, in so obenem povzetek vseh priporočil. BKA in Europol ne prevzemata odgovornosti za morebitne poškodbe ali izgubo, ki bi nastala v povezavi z gradivom.

Europol

Strategije za preventivo in preživetje

Ugrabitve – zajetje talcev – izsiljevanje – nasilna dejanja

Luksemburg

Urad Evropske unije za publikacije

2012 – 47 strani – 9,9 × 21 cm

ISBN 978-92-95018-96-9

Doi: 10.2813/31549